

Додаток 6

Добірка літературного матеріалу

Українські прислів'я і приказки з морального виховання

- Більше болить від язика, ніж від ножа.
- Буде каяття, та не буде вороття.
- В лиху годину пізнаєш вірну людину.
- В чуже просо не пхай носа.
- Весела думка – половина здоров'я.
- Веселий сміх – здоров'я.
- Вміння поводитися прикрашає і нічого не коштує.
- Вода й камінь довбе.
- Гни дерево, поки молоде, учи дитя, поки мале.
- Грається як кіт з мишею.
- Дарма не бійся, але стережися.
- Добре роби – добре й буде.
- Добре слово краще за цукор і мед.
- Добро добром згадують.
- Добро довго пам'ятається, а зле ще довше.
- Доброго тримайся, поганого цурайся.
- Доброму гостю господар радий.
- Друзі пізнаються в біді.
- З добрим держись, а лихих стережись
- З ким поведешся, від того й наберешся.
- З чужої біди не смійся.
- Заздрість здоров'я їсть.
- І сам не дам, і другому не дам.
- Лежачого не б'ють.
- М'яко стеле, та твердо спати.
- Менше говори – більше вчуєш.
- Менше обіцяй – більше роби.
- На злодієві шапка горить.
- На любов і смак – товариш не всяк.
- На те й лихо, щоб з ним битись.
- Не брудни криниці, бо схочеш водиці.
- Не з багатством жити, а з людиною.
- Не загібай жар чужими руками.
- Не кажи гоп, поки не перескочиш.
- Не радій чужому горю.
- Не тим багатий, що є, а тим багатий, чим поділитися радий.
- Не шукай правди в других, коли в тебе її нема.
- Ніде правди діти.
- Один за всіх, всі за одного.
- Одне приємне слово – наче сад цвіте.
- По можливості не кривдь і мурашку.
- Поки хвалько нахвалиться, будько – набудеться
- Поспівчував хворому – повернув йому половину здоров'я.
- Правда кривду переважить.
- Рана загоїться, а лихе слово – ні.
- Скажи мені, хто твій товариш – тоді я скажу, хто ти.
- Сказав, мовби зав'язав.

- Слова щирого вітання дорожчі за частування.
- Слово не стріла, а ранить глибше.
- Стидно, аж вуха в'януть.
- У чужій руці завжди шматок більший.
- У чужому домі не будь примітним, а будь привітним.
- Хто доброї ради не слухає, тому тяжко допомогти.
- Хто не слухає матері – слухає біду.
- Цяця, цяця та в кишеню.
- Чесне діло роби сміло.
- Чим багаті, тим і раді.
- Шануй людей – і тебе шануватимуть.
- Що посіяв – те й пожнеш.
- Що правда, то не гріх.
- Що хата має, тим і приймає.
- Як мед, так і ложкою.
- Як на душі, так і на тілі.
- Який гість – така йому і честь.

Дидактично – розвивальні казки

Формуємо позитивне мислення малят.

Формування у дітей позитивного мислення – важливий аспект дошкільної освіти. Саме воно захищає маля від багатьох негараздів, допомагає знаходити вихід з будь – якого скрутного становища, є умовою повноцінного гармонійного розвитку дитини. Позитивне світобачення – провідне завдання формування об'єктивної картини світу, розвитку успішної особистості і соціально – морального виховання.

I. ПОРАДИ МУДРОЇ СОВИ

1. Як стати впевненим у собі і знайти друзів.

У казковому лісі, у дуплі старого могутнього дуба жила собі тітонька Сова. Вона була добра, щира, життєрадісна і дуже мудра. Всі мешканці лісу любили і поважали Сову й часто просили в неї поради.

Якогось дня, як і годиться, Сова мирно спала у своєму дуплі, аж раптом її розбудив чийсь плач. Він доносився з густих чагарників.

Сова схвильовано розсунула гілки й побачила маленьке їжаченя, яке скрутилося в клубочок і заливалося слізьми.

Чому ти так гірко плачеш? – запитала вона.

Тому що я негарний, - схлипувало їжаченя, - і зі мною ніхто не хоче дружити.

Чому ти думаєш, що ти негарний? – поцікавилася Сова.

А як же інакше? Поглянь на мене і на інших. Он яка гарна і пухнаста шубка у Лисеняти, а яка м'якенька у Зайченятка! А Білченя має пишній хвостик, ще й китички в вушках. А в мене лише бридкі гострі колючки...

Любе їжаченятко, - лагідно промовила до нього Мудра Сова. – Не сумуй. Я відкрию тобі велику таємницю: ніколи не треба думати про себе погано й порівнювати себе з іншими. Навпаки, говори собі щодня: « Я гарний » , бо ти справді такий. Сам поглянь.

Сова підвела їжаченя до великої краплини роси, яка виблискувала на широкому листку подорожника.

Твої чорненькі оченятка схожі на намистинки, - всміхнулася вона. - А на голочках, які, до речі, дуже милі, ти можеш носити яблучка, груші, грибочки і сухі листочки для

себе, і для інших звіряток. Ти дуже гарний і добрий. Я пам'ятаю, як ти врятував Равлика, який впав у стару лисячу нору.

Їжаченя замислилось, а Мудра Сова дала ще одну корисну пораду:

Якщо ти хочеш, щоб у тебе було багато друзів, щодня уявляй, що вони у тебе вже є і ти з ними граєш в ігри, ходиш у походи, розказуєш їм цікаві оповідки. Не забувай допомагати іншим і доброзичливо ставитися до всіх, хто тебе оточує.

Спасибі тобі, тітонько Сова, - усміхнулося Їжаченя. – Я все зрозумів.

Проблемні запитання

Яким було Їжаченя?

Чому не треба думати про себе погано?

Чи у кожного є щось хороше?

Що зрозуміло Їжаченя після розмови з тітонькою Совою?

Що порадили б ви?

Як знайти друзів?

2. З чого починається дружба?

Які гарні дерева восени! Ліщина з горобиною вже одягли жовто – червоні сорочки, клени – помаранчеві, а берізки – жовто – махрові. Тільки дуб не поспішає змінювати своє вбрання, величаво стоїть на лісовій галявині і шелестить своїми зеленими листочками.

Тітонька Сова довго милувалася красою дерев зі свого дупла, а потім вирушила на прогулянку лісом.

Пролітаючи над сусідньою галявиною, вона побачила біля маленької ялинки сумне Вовченя, що сиділо, опустивши голову, й тяжко зітхало.

Привіт, Вовчику! – усміхнулася до звірятка тітонька Сова. – Чому сумуєш?

Добрідень, тітонько Сова. Сумую, бо зовсім не маю друзів, - зітхнуло воно. – Ні з ким погратися.

Чому ж не маєш? – здивувалася Сова. – У лісі живе багато звірят, які дуже люблять гратися.

З ними не пограєшся, - сердито буркнуло Вовченя.

Чому? – поцікавилася Сова.

Лисеня - хитре, Ведмежа – неповоротке, - почало розповідати звірятко, - Білченя – пихате, Їжаченя – колюче, а Зайченя – страшенний боягуз.

Тітонька Сова мовчки вислухала Вовчикову скаргу, а потім, дивлячись в його оченята, тихо промовила:

Шкода, що ти бачиш в інших лише погане. Так ти ніколи не знайдеш собі друзів.

Вовченятко опустило погляд.

Щоб подружитися з усіма, ти маєш побачити в кожному щось хороше, - порадила Сова. – Придивись уважно до звіряток: Білченятко – спритне, Лисенятко – сміливе, Зайченятко – доброзичливе, Ведмежатко – щедre, а Їжаченятко – гарний друг, який завжди прийде на допомогу.

Вовченя замислилося над словами Тітоньки Сови, а вона додала:

Пам'ятай: якщо хочеш, щоб з тобою дружили, стань сам хорошим другом.

Того дня Вовченя ще довго міркувало над словами тітоньки Сови, а вже наступного дня весело гралося з іншими звірятами.

Проблемні запитання

Чому з Вовченятком ніхто не хотів дружити?

Як ви гадаєте, чи змінилося Вовченятко і як саме?

Чому треба в кожному бачити хороше, а не погане?

Чому саме такі поради дала Мудра Сова?

Що порадили б ви?

3. Як пережити невдачу

Якось тітонька Сова вирушила у гості до своєї давньої подруги Сороки. Пролітаючи над лісом та слухаючи веселий спів пташок, Сова побачила, як маленькі звірятка бігли наввипередки ліською стежиною. « Почалося змагання, - здогадалася вона. – Цікаво, хто переможе? »

Сова сіла на березу, і почала спостерігати за звірятками. Першим прибігло Зайченятко, за ним – Лисенятко, а останнім – Ведмежатко, яке дуже через це засмутилося. Воно стояло біля берези, опустивши голову, й тихо бурмотіло:

Я ніколи не буду переможцем. Я – неповороткий. З таким ніхто не захоче гратися.

Не засмучуйся, - підбадьорливо всміхнулася йому Мудра Сова. – Я тобі допоможу. Щоб пережити невдачу і забути про неї, уявляй щодня, як ти першим прибігаєш до фінішу і перемагаєш у змаганні.

Ведмежатко здивовано подивилося на свою співрозмовницю, яка продовжувала:

Говори собі: « Я спритний. Я можу швидко бігати. Я – переможець. Зі мною всі хочуть гратися ». А ще подумай про те, що ти справді робиш найкраще. Наприклад про те, як добре ти доглядав кущ малини. І не забувай радіти перемозі друга.

Ведмежатко щиро подякувало Мудрій Сові, і вона полетіла собі далі...

Проблемні запитання

Чому Ведмежатко прибігло останнім?

Чому воно засмутилося?

Чому треба радіти перемозі друга, а не засмучуватися через свою невдачу?

Що треба робити, щоб забути про невдачу?

Що ви порадили б Ведмежаткові?

4. З чого починати будь – яку справу

Борсучок почував вушко й оглянув невеликий пагорб землі біля могутнього велетня – дуба, у дуплі якого мешкала Мудра Сова. « Гарне місце, - подумав він. – Треба тут будувати нірку ».

Доброго дня, Борсучок, - привіталася з ним Сова. – Чому ти такий заклопотаний?

Хочу облаштувати собі нову теплу нірку з багатьма входами, - поділився з нею своїми думками Борсучок. – Та не знаю, з чого почати.

Будь – яку справу варто починати з обмірковування того, чого ти хочеш досягти. Тож спершу уяви, яким ти хочеш бачити своє житло у всіх деталях і склади його план, - порадила Мудра Сова. – а щоб швидше й легше йшла робота, уявляй щодня, що у тебе вже є простора затишна нірка і як добре тобі в ній живеться.

Борсучок замислився над словами Сови, а вона додала:

А ще говори собі щодня: « Я – хороший будівельник і господар. У мене буде тепла гарна нірка ».

Через кілька днів задоволений Борсучок закінчив лаштувати свою оселю. Він щиро подякував Сові за мудрі поради і допоміг їй утеплити її дупло. Так вони стали дружніми сусідами.

Проблемні запитання

Чи були поради Мудрої Сови корисними?

Що варто робити перед тим, як розпочати якусь справу?

Чому варто обдумувати результати на початку?

Навіщо уявляти справу завершеною?

Які поради дали б ви Борсучкові?

5. Як бути завжди здоровим

Мудра Сова сиділа на високій засніженій сосні і милувалася чудернацькими сніжинками, які тихо кружляли в повітрі і опускалися на землю.

Раптом біля самісінької сосни хтось ойкнув, а потім заплакав. Подивившись, Сова помітила Лисенятка, яке шкутильгало стежкою.

Доброго дня, Лисенятко, - привіталася вона. – що з тобою сталося?

Привітавшись із Совою, звірятко розповіло, що бігло лісом і підвернуло лапку, а тепер вона болить.

Не засмучуйся, Лисенятко, - заспокоювала його Сова. – Я тобі допоможу, відведу тебе додому.

Дорогою додому Лисенятко не вмовкало – все бідкалося, що лапка не скоро стане здоровою, довго болітиме і він більше не зможе весело бігати і стрибати.

Слухай мене уважно, - звернулася до звірятка Мудра Сова. – Якщо хочеш, щоб лапка швидше припинила боліти, говори їй: « Ти у мене здорова і гарна ».

І це все? – здивувалося Лисенятко.

Ні, - відповіла Сова. – Ще намагайся думати не про те, як вона болить, а як радісно буде тобі бігати лісом, коли одужаєш. Пригадай свої цікаві пригоди і попроси лапку, щоб вона не боліла.

А ось і моя нірка! – весело вигукнуло Лисенятко. – Дякую тобі, тітонько Сова, за допомогу і поради.

Будь завжди здоровим, - відповіла йому Сова й, розправивши крила, полетіла до свого дупла.

Проблемні запитання

Чому краще не бідкатися про те, що болить, а уявляти себе здоровим?

Що ви порадили б Лисенятку?

Що ви робите, коли у вас щось болить?

6. Як перебороти свій страх

Одного зимового дня Мудра Сова летіла над лісом, милувалася білими шубами дерев та кущів, що виблискували на сонці, мов дорогоцінне каміння. Вся земля була вкрита пухнастим сніжним килимом з дивовижними візерунками, які утворили сліди різних тварин. Ось тут пройшла Лисичка, а там, біля засніженої ялинки, видніються сліди Оленя. А от зовсім недавно прострибав біля дуба Зайчик. Та ось він! Сидить під кучугурою снігу і тремтить.

Доброго ранку, Зайчику, - привіталася з ним Сова. – Чому ти тремтиш?

Зі страху... - прошепотіло Зайченятко. – У лісі так страшно... Хитра Лисиця та грізний Вовк у будь – яку хвилину можуть накинутися на мене.

Зайчик знову затремтів.

Не бійся, Зайченятко, - заспокоювала його Сова. – Ти маєш гарну білу шубку, яка чудово маскує тебе серед снігу. А щоб зникли твої страхи, уяви, як вони перетворюються на маленьку чорну кульку. Вона стає все меншою і меншою, і злітає у небо. І от ти бачиш лише малесеньку цяточку, але й вона зникає, а разом з нею зникають всі твої страхи.

Я спробую, - відповіло їй Зайченятко.

Стрибаючи по лісу, завжди говори собі: « Я нікого не боюся! Я дуже сміливий і спритний! » - усміхнулася звірятку Мудра Сова. – От побачиш, тебе нічого не лякатиме, і ніхто не зможе наздогнати: ні Лисиця, ні Вовк.

Зайчик подякував Мудрій Сові і, наспівуючи веселу пісеньку про зайченят, які не бояться нікого, поспішив додому.

Проблемні запитання

Яким було Зайченятко?

Як воно перемогло страх?
Як іще можна боротися зі страхом (поганими думками, снами) ?
Що ви б порадили звіряткові?

7. Як легко долати труднощі

Якось весняного ранку Мудру Сову розбудив галас, що зчинився на лісовій галявині. Виявилось , що це плакало маленьке Білченятко, ще й сердито тупало лапками.

Пишнохвостику, заспокойся, у тебе все вийде, - чувся лагідний голос мами Білки. – Розпускай свого довгого пишного хвостика і стрибай на сусідню гілку. Ти зможеш. Ти дуже сміливий.

Але Пишнохвостика мамині слова не втішали. Він зі страхом в очах продовжував схлипувати, дивлячись то на гілку, то на землю.

Я не можу... Я не вмю... Я не стрибатиму... Не хочу...

Гаразд, іншим разом, - піддалася на вмовляння синочка Білка і пішла хазяйнувати у душло, а Білченятко залишилося на гілці. Воно сумно зітхнуло.

Ні , - тихо сказало воно. – Я ніколи не навчусь.

Привіт, Пишнохвостику, - бадьоро привіталася з ним Мудра Сова. – Хочеш я тобі допоможу? Заплющ очі і уяви, як ти розпускаєш свого довгого хвостика, відштовхуєшся від гілки і спритно стрибаєш на сусідню гілку. Відчуй радість від польоту, повір у те, що ти сміливий і спритний. Говори собі: « Я все зможу ». А ще тренуйся, докладай зусиль.

Вислухавши тітоньку Сову, Пишнохвостик старанно виконував її поради, бо дуже хотів навчитися стрибати.

І от звірятко відштовхнулося від гілки і вправно перестрибнуло на іншу, як справжній акробат.

Я можу! – радісно вигукнуло Білченятко. – У мене вийшло!

І почав стрибати з гілки на гілку, наспівуючи: « Дякую Сові за поради. Тепер я можу стрибати ! ».

Проблемні запитання

Чи правильно поводитися Білченя, коли зустрівся з труднощами?

Як воно їх подолало?

Як ви долаєте труднощі?

Яку пораду ви дали б Пишнохвостику?

8. Як побороти сором'язливість

Маленьке Оленятко сором'язливо стояло за деревом і спостерігало, як Зайченятко і Білченятко весело граються на лісовій галявині, бігають наввипередки, а Лисенятко з Ведмежатком бавляться шишками й горішками.

Привіт , Оленятко, - звернулася до нього Мудра Сова, яка саме сіла гілочку дуба, щоб перепочити. – Чому ти стоїш саме і сумуєш? Чому не йдеш гратися до інших звіряток?

Я соромлюся, - промовило Оленятко і опустило свої великі темні оченята. – Всі такі спритні, балакучі, а я ...

Тітонька Сова уважно подивилася на звірятка.

А ти – доброзичливе, щедre, слухняне, - промовила вона. – Дуже любиш маму й тата, допомагаєш їм в усьому.

Оленятко підняло голову і подивилося на Сову, яка, всміхнувшись, додала:

Я впевнена, що ти будеш добрим, вірним другом будь – якому звіряткові, і з тобою буде завжди весело й цікаво.

Оленятко замислилося, а Сова продовжила:

Щоб побороти в собі сором'язливість , треба пригадати всі свої успіхи та досягнення, намалювати їх на папері і повісити в своїй кімнаті. Щодня дивися на малюнки і говори собі: « Я багато вмю і ще багато чого навчуся. У мене все добре виходить ». І не бійся спілкуватися з іншими, адже ти – не гірший за них.

Оленятко подякувало і взялося обмірковувати свої позитивні риси і добрі вчинки, щоб виконати поради Сови.

Проблемні запитання

Чому Оленятко не підходило до інших звіряток?

Чи переборюєте ви сором'язливість та невпевненість у собі? Як саме?

Що ще ви порадили б Оленяткові?

9. Як замінити нічні кошмари на приємний сон.

Маленька сіра Мишка вилізла зі своєї нірки і схвильовано роззирнулася в лісових кущах. Всю ніч їй снилися кошмари: вона тікала то від гострих пазурів Орла, то від Лисиці, то від Вовка.

Добрий день, Мишко, - привіталася з нею Мудра Сова, що саме пролітала поряд. – Щось трапилося? Ти , здається , засмучена.

Мишка розповіла Сові про свої страшні сни, а та почала заспокоювати.

Не сумуй, Мишко. Я знаю спосіб, який допоможе позбутися нічних кошмарів. Слухай мене уважно. Коли тобі присниться страшний сон, сядь і намалюй його, але зміни страшне на хороше чи кумедне. Повісь свій малюнок над ліжком так, щоб ти могла його бачити, і твої кошмари скоро зникнуть.

Подякувавши Мудрій Сові за корисну пораду Мишка повернулася до нірки малювати, а Сова всміхнулася і полетіла додому.

Проблемні запитання.

Як можна перебороти нічні кошмари?

Чому добрі малюнки перемагають страшні сни?

Що ви порадили б Мишці

Твори В.О. Сухомлинського

«Важко бути людиною»

Діти поверталися з лісу. Вони сьогодні ходили в далекий похід. Шлях додому пролягав через невеликий хутірець, що лежав у долині за кілька кілометрів до села. Втомлені, знесилені діти ледве дійшли до хутірця. Зайшли в крайню хату, попросили води. З хати вийшла жінка, за нею вибіг маленький хлопчик. Жінка витягла з колодязя води, поставила на стіл серед двору, а сама пішла до хати. Діти напилися, відпочили на траві. Де й узялися сили. Відійшли на кілометр від хутірця, Марійка тут і згадала:

— А ми ж не подякували жінці за воду.

Діти зупинилися. Справді, забули подякувати.

— Що ж... — каже Роман, — це не велика біда. Жінка вже й забула, мабуть. Хіба варто повертатися через таку дрібницю?

— Варто, — наполягає Марійка. — Хіба тобі самому не соромно перед собою, Романе?

Роман усміхнувся. Видно, що йому не соромно.

— Ви як хочете, — каже Марійка, — а я повернуся й подякую...

— Чому? Скажи, чи ж обов'язково це зробити? — питає Роман., — Адже ми так потомилися...

— Бо ми люди... Якби ми були телята, можна було б і не вертатися...

Вона рушила до хутірця. За нею пішли всі.

Роман постояв хвилинку й, зітхнувши, теж поплівся за гуртом.

— Важко бути людиною... — сказав він.

« Навіщо кажуть "Спасибі"»

Дрімучим лісом йшло двоє подорожніх. Дідусь і хлопчик. Було жарко і хотілося пити.

Нарешті вони прийшли до струмка. Тихо дзюрчала холодна вода. Мандрівники нахилилися, напилися. Дідусь сказав:

- Спасибі тобі, струмочку.

Хлопчик усміхнувся.

- Чого ти усміхнувся, хлопче? - запитав дідусь.

- Навіщо ви, дідусю, сказали струмкові "Спасибі"? Він же не жива істота і не дізнається про вашу подяку, не почує ваших слів.

- Це так. Якби води напився вовк, він міг би і не дякувати. Ми ж не вовки, а люди. Розумієш, навіщо людина каже "Спасибі"? А знаєш, кого це слово вшановує, звеличує, підносить?

Хлопчик замислився. Він ще ніколи не думав над цією мудрою істиною. Тепер саме час був подумати: дорога через ліс ще довга.

«Намісто з чотирма променями»

Побачило Сонечко хвору Дівчинку в ліжку. Дівчинка лежала, очі її були закриті, вона тихо стогнала.

Жаль стало Сонечкові Дівчинку. Нахилилось воно над її голівкою й тихо прошепотіло:

— Візьми, Дівчинко, чарівне намисто з чотирма променями. Чотирьох нещасних ти можеш зробити щасливими. На кого спрямуєш промінь — той і стане щасливим.

Відкрила очі Дівчинка, бачить — лежить на постелі чарівне намисто, чотири промені грають на стіні.

«На кого ж направити щасливі промені? — думає Дівчинка.— Хто у нас нещасливий?»

Подумала і важко зітхнула: нещасними були бабуся, дідусь, тато й мама. У бабусі зуб болить, у дідуся ліжко скрипить, татко горілку п'є, мама сльози ллє.

Спрямувала Дівчинка чарівний промінь на бабуся — і зуб у неї зразу ж перестав боліти.

Спрямувала промінь на дідуся — ліжко перестало скрипіти.

Спрямувала промінь на тата — перестав тато горілку пити.

Спрямувала промінь на маму — перестала мама сльози лити, радісно посміхається.

Про себе, про свою хворобу Дівчинка забула. А коли всі стали щасливими, вона стала найщасливіша, і хвороба залишила її.

« Скажи людині: «Доброго дня!»

Лісовою стежинкою ідуть батько і маленький син. Довкола тиша, тільки чути, як десь далеко вистукує дятел та струмочок дзюркотить у лісовій гущавині.

Аж тут син побачив, що назустріч їм іде бабуся.

- Тату, куди бабуся йде? - питає син.

- Зустрічати або проводити, - каже батько й усміхається. - Ось як ми зустрінемося з бабусяю, ти й скажеш: "Доброго дня, бабуся!"

- Навіщо ж казати ці слова? - дивується син. - Ми ж її не знаємо.

-А ось зустрінемося, скажемо бабусі ці слова, тоді й побачиш, навіщо.

Ось і бабуся.

- Доброго дня, бабуся! - каже син.

- Доброго дня, - каже батько.

- Доброго вам здоров'я, - відповідає бабуся і усміхається.

І хлопчик побачив: усе довкола змінилось. Сонце засяяло яскравіше. Верховіттям дерев пробіг легенький вітерець, і листя заграло, затремтіло. У куцах заспівали пташки - раніше їх і не чути було.

На душі в хлопчика стало легко.

- Чому це воно так? - питається син.

- Бо ми побажали людині доброго дня.

«Сива волосинка»

Маленький Михайлик побачив у косі матері три сиві волосинки. - Мамо, у вашій косі три сиві волосинки, - сказав Михайлик. Мама усміхнулась і нічого не сказала. Через кілька днів Михайлик побачив у материній косі чотири сиві волосинки.

- Мамо, - сказав Михайлик здивовано, - у вашій косі чотири сиві волосинки, а було три... Чого це посивіла ще одна волосинка?

- Від болю, - відповіла мати. - Коли болить серце, тоді й сивіє волосинка... - А від чого ж у вас боліло серце?

- Пам'ятаєш, ти поліз на високе-високе дерево? Я глянула у вікно, побачила тебе на тоненькій гілці. Серце заболіло, й волосинка посивіла.

Михайлик довго сидів задумливий, мовчазний. Потім підійшов до мами, обняв її і тихо спитав:

- Мамо, а коли я на товстій гілці сидітиму, волосинка не посивіє?

«Лижі й ковзани»

Восени батько купив Борисові ковзани. А його другові, Євгенові, подарував батько лижі.

Думає Борис, що краще - ковзани чи лижі? Мабуть, лижі. Адже на лижах можна кататися скрізь - і в селі, і в лісі. А на ковзанах - тільки на ставку.

От і каже Борис Євгенові: - Поміняємося, Євгене? Я дам тобі ковзани, а ти мені лижі.

Помінялись. Настали морози, а снігу немає. Замерз ставок. Катається Євген на ковзанах, а Борис сидить вдома з лижами.

Узяв Борис лижі, поніс до Євгена і каже: - Не будемо мінятись... Поверни мої ковзани, візьми свої лижі.

Євген нічого не сказав, віддав Борисові ковзани, а лижі забрав. Того ж дня пішов сніг. Цілу добу кружляли лапаті сніжинки, білим килимом встеляли землю. Засипало снігом і лід на ставку. Катається Євген на лижах, а Борис сидить вдома з ковзанами. Минає тиждень, два. Щодня йде сніг.

Узяв Борис ковзани, прийшов до Євгена й каже:

- Ні, Євгене, таки поміняймося. Дай мені лижі, а собі візьми ковзани. - А як завтра сніг розтане? - запитав Євген.

«Сьома дочка»

Було у матері сім дочок. Ось поїхала одного разу мати в гості до сина, а син жив далеко-далеко. Повернулася додому аж через місяць.

Коли мати ввійшла до хати, дочки почали розповідати, як вони скучили за матір'ю.

- Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним променем, - сказала перша дочка.

- Я ждала тебе, як суха земля жде краплину води, - промовила друга дочка.

- Я плакала за тобою, як маленьке пташеня за пташкою, - сказала третя.

- Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки, - щебетала четверта.

- Ти снилась мені, як троянді сниться краплина роси, - промовила п'ята.

- Я виглядала тебе, як вишневий садочок виглядає соловейка, - сказала шоста.

А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матусі взуття і принесла їй в мисці води - помити ноги.

«Красиві слова і красиве діло»

Серед поля стоїть маленька хатка. Її побудували, щоб у негоду люди могли сховатися й пересидіти в теплі.

Одного разу серед літнього дня захмарило і пішов дощ. А в лісі в цей час було троє хлопців. Вони сховалися в хатинці і дивилися, як з неба ллє, мов з відра.

Коли це бачать, до хатинки біжить ще один хлопчик. Незнайомий. Мабуть, з іншого села.

Одежа на ньому мокра, як хлющ. Він тремтів від холоду.

І ось перший з тих хлопців, що сиділи в сухому одязі, сказав:

- Як же ти змок на дощі! Мені жаль тебе...

Другий теж промовив красиві слова:

- Як страшно опинитися в зливу серед поля. Я співчуваю тобі...

А третій не промовив жодного слова. Він мовчки зняв із себе сорочку і дав її змоклому хлопчикові. Той скинув мокру сорочку й одягнув суху.

Гарні не красиві слова. Гарні красиві діла.

«А серце тобі нічого не наказало?»

Андрійко прийшов зі школи і побачив заплакану матір. Він поклав книжки й сів за стіл. Чекає обіду.

- А тата відвезли в лікарню, - каже мати. - Занедужав батько.

Вона чекала, що син занепокоїться, стривожиться. Та син був незворушний, спокійний.

Мати великими очима дивилась на Андрійка.

- А нам завтра до лісу йти, - каже Андрійко. - Завтра ж неділя. Учителька наказала, щоб усі прийшли до школи о сьомій ранку.

- То куди ж ти підеш завтра? - запитала мати.

- До лісу... Як наказала вчителька.

- А серце тобі нічого не наказало? - спитала мати й заплакала.

«Чому дідусь такий добрий сьогодні»

Поліз Андрійко на шовковицю: привабили чорні ягоди. Навтішався вволю, а тут дощ пішов.

Пересидів Андрійко дощ. Хотів злазити з шовковиці, аж дивиться - сидить під шовковицею дідусь Петро. Вийшов дідусь після дощу в сад.

"Що ж його робити? - думає Андрійко. - Злізати з шовковиці - струсиш на дідуся всю воду з листя, змокне під дощем, захворіє".

Сидить Андрійко, притулившись до гілки, боїться поворухнутись. Жде, поки дідусь до хати піде. А дідусь не йде.

Вже сутеніти стало, коли підвівся дідусь, питає:

- Чому це ти сидиш на дереві, внучку?

- Боюся струсити на вас краплі, дідусю...

- Злазь, Андрійку...

Дідусь відійшов, Андрійко зліз із шовковиці. Дідусь пригорнув і поцілував Андрійка. "Чому це дідусь такий добрий сьогодні?" - з подивом подумав онук.